

GYP SOPHILA (gelin çiçeği)

Gypsophila sözcüğü eski Yunanca "Gypsus" (kireç) ve "Philos" (seven) anlamına gelen sözcüklerden türetilmiştir. Centrospermae takımı içindeki Caryophyllaceae (karanfilgiller) familyasından olan Gypsophila'ların doğal gen merkezlerinden biri Doğu Akdeniz Bölgesi'dir. Gypsophila'nın 80-90 kadar türü bilinmekte olup bunlardan 50'ye yakın tür ve varyetesinin ülkemizde bulunduğu bildirilmektedir. Gypsophila'nın doğal formu "Çöven Otu" olarak tanınmakta ve 2000 m yüksekliğe kadar olan alanlarda görülebilmektedir.

Haziran'da çiçekleniyor

1980'den sonra ülkemize giren Gypsophila hem taze ve hem de kuru kesme çiçek elde etmek için yetiştirilmektedir. Ülkemiz ve dünyada kesme çiçek olarak en yaygın biçimde kullanılan Gypsophila türü Gypsophila paniculata L.'dir. Gypsophila paniculata L. gen merkezleri Orta ve Doğu Avrupa'dan Orta Asya'ya kadar uzanan çok yıllık Gypsophila türlerinden biridir. Doğal koşullarda haziran ayında çiçeklenmekte ve 90-120 cm boya ulaşmaktadır.

Yapılan araştırmalarda Gypsophila paniculata'nın bir zorunlu uzun gün bitkisi olduğu bildirilmiştir. Bu türün farklı çeşit ve klonları üzerinde yapılan araştırmalar, çiçeklenmenin sağlanabilmesi için öncelikle 12-18 saat arasında değişen gün uzunluğu gereksinimlerinin karşılanması gerektiğini ortaya koymuştur. Ancak uzun gün etkisinin bitkilerce algılanabilmesi için gece sıcaklığının 12°C'nin altında olmaması gerekmektedir. Düşük sıcaklık gereksinimi karşılanmış bitkiler, uygun sıcaklık ve gün uzunluğu koşullarında kısa sürede çiçeklenmektedirler. Optimum sıcaklık ve gün uzunluğu koşullarında büyütülen genç bitkiler ise ancak yeterli sayıda yaprak çifti oluşturdukları zaman rozet formdan kurtulup, generatif sürgünler oluşturarak çiçeklenebilmektedirler. Düşük gece sıcaklıkları (12°C'nin altında) rozet formda gelişme, uzun-gün etkisini algılayamama ve lateral sürgün sayısında artış, yüksek gece sıcaklıkları

(21°C'nin üzerinde) ise ürün miktarı ve kalitesinde düşüş ve çiçek anormallikleriyle sonuçlanmaktadır.

YETİŞTİRME TEKNİĞİ

Çoğaltma: Gypsophila ticari olarak çelikle çoğaltılmaktadır. Çelikler ana bitkiden çiçek açmadan önce alınmalıdır. İdeal bir çelik 8-10 cm büyüklüğünde olmalı ve 6-8 yaprak çifti içermelidir. Yeni çeşit elde etmek ve ıslah amacıyla Gypsophila tohumla çoğaltılmaktadır.

Toprak İsteği: Gypsophila aynı yerde 2-3 yıl yetiştirildiğinden dolayı çok derinlere kadar inen bir kazık kök oluşturur. Bu nedenle kumlu, tınlı, geçirgen, taban su seviyesi düşük, humusça zengin kireçli topraklar Gypsophila için en uygun topraklardır. Toprak pH'sının 6-8 arasında olması idealdir.

Işık: Gypsophila zorunlu uzun gün bitkisidir. Vegetatif gelişme için 10-12 saat gün uzunluğu yeterli iken, çiçek taslağı oluşumu için gün uzunluğunun en az 13 saat olması gerekir. Işıklandırma 3x3= 9 m²'lik alana 150 Wattlık üstten kepli ampullerle (bitkiden 1.8-2.2 m yükseklikte) 10 dakika ışık, 20 dakika karanlık olacak şekilde yapılmalıdır. Yani ışık:karanlık oranı= 1:2 şeklinde uygulanmalıdır. Gerekli olan ışıklandırma süresi yıl içinde gün uzunluğuna ve çevresel faktörlere bağlıdır. Dikim veya budama temmuz-ağustos aylarında yapılmışsa ek ışıklandırma 3-5 hafta sonra yapılır. Eğer dikim eylül ayında yapılırsa sıcaklık azalacağından dolayı ışıklandırma 2-4 hafta arasında yapılmalıdır. Dikim eylül-ekim arasında yapılırsa ışıklandırma 10 gün sonra başlanır. Dikim ekim ayı veya sonrasında yapılırsa dikimden 7-10 on gün sonra ek ışıklandırmaya başlanmalıdır. Işıklandırmaya çok erken başlanmaması aksi takdirde kalitede düşme, ürün miktarında azal-

ma meydana gelir. Bitkide sapa kalkma tamamlandıktan tomurcuklar en üst noktada üçlü dalcık olarak dağılmaya başlayınca (%60-70 oranında) ışıklandırmaya son verilir. Aksi halde bitkinin ışığa en yakın kısımlarında çiçeklenme başlar, alt kısımlar ise çiçek oluşturmadığından düzensiz bir çiçek açımı ortaya çıkar. Işığın erken kesilmesi durumunda ise sap uzunluğunun kısalması, üçlü parçaların istenilen sayıda olmaması gibi sorunlara neden olur.

Sıcaklık: Kış aylarında en ideal gece sıcaklıkları Ocak ayında 8-10°C, Şubat ayında 10-12°C, Mart ayında 12-15°C'dir. En ideal gündüz sıcaklığı ise 20-25°C'dir. Çiçeklenmeyi teşvik etmek için sıcaklıkla birlikte gün uzunluğunu da arttırmak gerekir.

Dikim Sıklığı: Gypsophila'da metre-kareye dikim sıklığı 4-6 adet bitki/m²'dir. Seyrek dikimde bitki başına verim artarken, sık dikimde bitki başına verim azalmaktadır. Bitkiler genellikle sıra arası 50 cm, sıra üzeri 40 cm olacak şekilde üçgen dikim sisteminde dikilirler. Bununla birlikte 40 x 40 cm veya 60 x 60 cm aralıklarla da dikilmektedir.

Sulama ve Gübreleme: Yüksek verim ve kaliteli bitki için düzenli sulama ve gübreleme gerekir. Dikimden sonraki ilk gelişme dönemlerinde su kaybına karşı kısa aralıklarla yağmurlama şeklinde su verilmelidir. Sonraki dönemlerde yağmurlama sulama azaltılarak damla sulama yapılması tercih edilir. Gypsophila aşırı suyu sevmeyen bir bitkidir. Bitki kazık kök sistemine sahip olduğundan belirli bir gelişme devresinden sonra susuzluğa oldukça tolerans gösterir. Günlük olarak verilmesi gereken su ve gübre miktarı mevsime göre ve bitkinin yetiştirme evrelerine göre değişir. Sulama aralıkları da gelişme evrelerine göre farklılık gösterir. Kumlu topraklarda sulama aralıkları kısaltılmakla birlikte su mik-

tarlarında % 35'e varan artışlar söz konusudur. Büyüme ve sap gelişmesi döneminde Ekim-Mart ayları arasında 4-7 gün aralıklarla dekara günlük 1-2 ton su, Nisan-Ekim ayları arasında ise 2-4 aralıklarla bir dekara günlük 2-5 ton su verilmelidir. Çiçeklenme ve hasat döneminde ise yine Ekim-Mart ayları arasında 4-7 gün aralıklarla dekara günlük 1-2 ton su, Nisan-Ekim ayları arasında ise 2-4 aralıklarla bir dekara günlük 2-3 ton su verilmelidir. Gübrelemede özellikle potasyumlu gübrenin dal ve dalcık kalınlığı ile çiçek kalitesi açısından büyük önemi vardır. Gelişme dönemi başlangıcında 100-150 ppm N, 20-30 ppm P₂O₅ ve 100 ppm K₂O, sap gelişmesi ve çiçeklenme dönemlerinde ise 100-170 ppm N, 20-30 ppm P₂O₅ ve 100-170 ppm K₂O gübre verilmelidir.

Hormon Uygulanması (Gibberellik Asit): Gibberellinler aynı zamanda uzun gün bitkilerinde çiçeklenmeyi uyaran ve bazı türlerde fotoperiyodik gereksinimlerin yerini alan hormonlar olarak ta bilinirler. Gypsophila'nın sapa kalkması ışığın yanısıra gibberellik asit'e (GA₃) bağlıdır. Gibberellik asit genellikle sonbahar ve kış aylarında uygulanmalıdır. GA₃ 250 ppm konsantrasyonunda uygulanmalıdır. Gibberellik asit kaynağı olarak her biri 1 g gibberellik ait (GA₃) içeren Tabletler kullanılabilir, 4 litre suda 1 adet tablet çözülürerek 250 mg/l GA₃ konsantrasyonu elde edilir. Hormon uygulaması dikimden 30 gün sonra başlamak üzere bir haftalık aralıklarla 1, 2, 3 ve 4 kez uygulanabilir.

Budama: Çiçeklenme sonrası yıl boyu üretim için ana dallar kök boğazının 2.5-5 cm üzerinden (3-4 göz bırakılarak) kesilir. Budama genellikle 20 Ağustos-20 Eylül tarihleri arasında yapılmalıdır.

Hasat: Gypsophila, çiçeklerin % 35-40'ı açtığında hasat edilir. Bazı durumlarda ise çiçekler % 10-20 oranında açtığı zaman hasat edilmekte ve kontrollü ısı ve ışık altında % 50 çiçek açım düzeyine gelmesi sağlanmaktadır.

Verim: İlkbahar kesiminde m²'den 70 adet, sonbahar kesiminde ise 50 adet çiçek alınır. Bir yılda bir metre-kareden 100-125 adet dal hasat edilebilmektedir.

Hastalıklar ve Zararlılar: En fazla görülen hastalıklar Rhizoctonia, Pythium, Sclerotinia, Botrytis, Alternaria ve Külleme'dir. En fazla görülen zararlılar ise Thrips, Prodenya, Galeri Güvesi, Kırmızı Örümcek, Yeşil Kurt'tur.

KAYNAKLAR:

- 1) Karagüzel, O., 1993. Gypsophila paniculata L. "Perfecta"nın Çiçeklenmesine Dikim ve Budama Zamanları, Gün Uzunlukları ve GA₃'ün Etkileri Üzerinde Bir Araştırma. Ç.U. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Doktora Tezi, Adana.
- 2) Korkut, A.B., 1998. Çiçek Yetiştiriciliği. Hasad Yayıncılık Ltd.Şti., İstanbul
- 3) Commercial Cut Flower Production, 1994.

